

บทที่ ๒

เอกสาร การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในประเทศที่เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยนี้คือ

พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๒ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี^๑ ได้ทำการสำรวจวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ทั่วประเทศในจำนวนเครื่องรับและลักษณะนิสัยในการฟังและชม ผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะนิสัยในการฟังวิทยุพอสรุปได้ว่า

๑. ครั้วเรือนที่มีเครื่องรับวิทยุร้อยละ ๘๐ ขึ้นไปทั้งในและนอกเขตเทศบาลของแต่ละภาคฟังวิทยุทุกวันหรือเกือบทุกวัน (๔-๖ วัน) ใน ๑ สัปดาห์

๒. ครั้วเรือนที่มีเครื่องรับวิทยุตั้งแต่อายละ ๒๕ ขึ้นไปฟังวิทยุเป็นจำนวนชั่วโมงเท่า ๆ กันทุกวัน ทั้งในและนอกเขตเทศบาลของแต่ละภาค

๓. ครั้วเรือนนอกเขตเทศบาลฟังวิทยุมากกว่าในเขตเทศบาลของภาคนั้น ๆ

๔. ครั้วเรือนในเขตเทศบาลฟังวิทยุมากในช่วงเวลา ๐๓.๐๐-๑๒.๕๕ น. และ ๒๐.๐๐-๒๐.๕๕ น. ส่วนครั้วเรือนนอกเขตเทศบาลฟังมากในช่วงเวลา ๐๖.๐๐-๑๓.๕๕ น. และ ๒๐.๐๐-๒๐.๕๕ น.

๕. ตั้งแต่เวลา ๑๖.๐๐ น. เป็นต้นไป มีผู้ฟังวิทยุเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาอื่น ๆ ทั้งในและนอกเขตเทศบาลของแต่ละภาค

๖. รายการวิทยุที่ครั้วเรือนร้อยละ ๘๐ ขึ้นไปในเขตเทศบาลชอบมากหรือพอประมาณ ได้แก่ เพลงไทยสากล ชาวจากทางราชการหรือชาวในท้องถิ่น ชาวต่างประเทศ ละคร และ

^๑สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานผลการสำรวจวิทยุและโทรทัศน์ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๒, (โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๑๒), หน้า ๑๓-๑๕.

เพลงลูกทุ่ง สำหรับรายการที่ประชาชนนอกเขตเทศบาลในแต่ละภาคชอบได้แก่ เพลงลูกทุ่ง
 ชาวจากทางราชการหรือชาวท้องถิ่น ละคร ชาวต่างประเทศ รายการเกี่ยวกับการเกษตร
 รายการทางศาสนา เพลงไทยสากล ตามลำดับ

๗. สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ครัวเรือนส่วนใหญ่ชอบฟัง เป็นสถานีที่ฟังเสียงได้ชัดเจน
 และแทบทุกสถานีดังกล่าวมีกำลังส่งสูงกว่า ๑๐ กิโลวัตต์ขึ้นไป

พ.ศ. ๒๕๑๓ ไพพร เล็กอุทัย ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจรายการการศึกษา
 ทางวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดพระนคร" เพื่อเปรียบเทียบปริมาณรายการ การศึกษาที่รายการ
 ทั่วไป กับความต้องการความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่สมัครรายการของสถานีวิทยุกระจาย-
 เสียงแห่งประเทศไทย สถานีวิทยุ ท.ท.ท. (ภาคปกติ) สถานีวิทยุศึกษา และสถานีวิทยุ ๑ ป.ณ.
 โดยสำรวจรายการกระจายเสียงในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๑๓ และส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับ
 ความสนใจ ความคิดเห็น และประโยชน์ที่ได้รับไปยังครูและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัด
 พระนครรวม ๑๐ โรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า สถานีวิทยุศึกษาจัดรายการศึกษามากกว่า
 รายการทั่วไป ส่วนสถานีอื่น ๆ จัดรายการศึกษาน้อยกว่ารายการทั่วไป ครูฟังวิทยุกระจาย-
 เสียงทุกวันในช่วงเวลา ๐๕.๐๐-๐๗.๐๐ น. และชอบฟังข่าวมากที่สุด ครูมีความเห็นว่า ราย-
 การข่าวและสารคดีให้ความรู้ได้มากพอสมควร และควรเพิ่มรายการการศึกษาให้มากขึ้นอีก
 นักเรียนฟังวิทยุกระจายเสียงตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ในช่วงเวลา ๑๗.๐๐-๑๙.๐๐ น. สนใจ
 รายการข่าวและสารคดีปานกลาง และมีความเห็นว่า รายการข่าวและสารคดีให้ประโยชน์
 มากพอควร

ไพพร เล็กอุทัย, "การสำรวจรายการการศึกษาทางวิทยุกระจายเสียงในจังหวัด
 พระนคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 ๒๕๑๓).

พ.ศ. ๒๕๑๖ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย^๑ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ประชามติในเขต กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาประชาชน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา" เพื่อศึกษาความสนใจของผู้ฟังในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการฟัง รายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุศึกษา ในการสำรวจได้ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างอาชีพครู ข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ พนักงานธนาคาร และนักศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ฟังส่วนใหญ่สนใจรายการสารคดี บทความเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญและข่าว ช่วงเวลาที่มีผู้ฟังมากในวันจันทร์ถึงวันเสาร์คือ ๕.๐๐-๗.๐๐ น. ในภาคเช้า และ ๑๕.๐๐-๒๓.๐๐ น. ในภาคกลางคืน รายการที่มีผู้สนใจฟังคือ ข่าว ส่วนรายการที่ไม่ค่อยมีผู้สนใจฟังคือรายการพระธรรมเทศนาและละคร ผู้ฟังต้องการให้เพิ่มรายการสารคดี บทความเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ ๆ วิเคราะห์ข่าว และรายการถ่ายทอดเสียงเหตุการณ์สำคัญ ๆ ต้องการให้ลดรายการละคร สาเหตุที่ผู้ฟังไม่ได้ฟังรายการเพื่อการศึกษาประชาชนเป็น เพราะต้องทำงานอื่น หรือฟังจากสถานีอื่นในช่วงเวลานั้น

พ.ศ. ๒๕๑๗ สุระชาติ ทินานนท์^๒ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการของชาวประมงทะเลเกี่ยวกับรายการวิทยุเพื่อการศึกษา" เพื่อสำรวจความต้องการของชาวประมงทะเลด้านความสนใจ ความพร้อมในการฟังรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามกับชาวประมงทะเลในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยปรากฏว่า ชาวประมงทะเลสนใจรายการข่าวและความรู้เกี่ยวกับการประมงเป็นอย่างมาก สำหรับรายการบันเทิงนั้น

ศูนย์วิทยุวิทยุกระจายเสียง

^๑จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "ประชามติในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาประชาชน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖.)

^๒สุระชาติ ทินานนท์, "ความต้องการของชาวประมงทะเลเกี่ยวกับรายการวิทยุเพื่อการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.)

สนใจรายการ เพลงลูกทุ่งมากกว่ารายการอื่น ในการฟังนั้น เมื่อจบรายการที่ฟังอยู่ก็มักเปลี่ยนคลื่นไปหรือเปลี่ยนคลื่นทั้ง ๆ ที่ยังไม่จบรายการ สาเหตุเพราะเกิดเบื่อหน่าย เหตุผลรองลงมาคือมีการโฆษณาสินค้ามากเกินไป และเพราะมีคลื่นวิทยุจากสถานีอื่นมารบกวนอุปสรรคที่สำคัญต่อการฟังคือ ต้องใช้เวลานั้นไปทำงานหรือทำกิจกรรมอื่น

การวิจัยในต่างประเทศที่เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยนี้ได้แก่

พ.ศ. ๒๕๐๘ อรานา (Arana)^๕ ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้ฟังวิทยุกระจายเสียงที่เมืองมอร์โลส ประเทศเม็กซิโก พบว่าประชากรร้อยละ ๘๖ มีเครื่องรับวิทยุเป็นของตนเอง สถานีวิทยุกระจายเสียงประจำถิ่นได้จําการเกี่ยวกับท้องถิ่นเช่น อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ราคาพืชไร่ รายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย รายการภาษา แต่เมื่อสำรวจความสนใจของผู้ฟังกลับได้ผลมีผู้สนใจรายการดังกล่าวน้อย ส่วนใหญ่กลับไปสนใจรายการในเมืองเม็กซิโกมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนชอบฟังรายการดนตรีและละครวิทยุมาก แต่ชอบรายการเกี่ยวกับการศึกษาและรายการสุขภาพอนามัยน้อย

พ.ศ. ๒๕๑๔ สเปน (Spain)^๖ ได้ทำการสำรวจผู้ฟังวิทยุกระจายเสียงในเขตดาเวา (Davao) เกาะมินดาเนา (Mindanao) ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่ารายการที่มีผู้ฟังมากได้แก่ ข่าว ละคร ดนตรี และรายการพิเศษประจำสัปดาห์ ส่วนรายการที่จัดเป็นบริการสาธารณะ เช่น รายการเกี่ยวกับการกสิกรรม รายการตามโครงการวางแผนครอบครัว ได้รับความนิยมน้อย และยังสรุปว่า รายการข่าวสารมักต้องแข่งขันกับรายการบันเทิงเสมอ

^๕Emile G. McAnany, Radio's role in development : Five strategies of use, (Washington, D.C., 1973), p.6

^๖Ibid., p.6

การวิจัยเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงที่เคยมีผู้วิจัยมาเดิวนั้น เป็นการศึกษาเฉพาะ
ด้านผู้ฟัง เป็นส่วนใหญ่ แต่ยังไม่มีการวิจัยที่มุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ฟังที่เป็นชาวบ้าน ส่วนทาง
ด้านสถานีนั้นผู้ศึกษาเฉพาะรายการทางการศึกษา ไม่ศึกษารายการประเภทอื่น ๆ และไม่
ทำการเปรียบเทียบรายการกระจายเสียงรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงกับการฟังของ
ประชาชนมีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใดหรือไม่ ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเพิ่มเติมใน
ส่วนที่ยังไม่มีผู้ใดทำไว้นั้น เพราะเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาจากระบบการศึกษา

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย